

предприятия. При выборе методики построения системы бюджетирования целесообразно применять подход, базирующийся на создании центров финансовой ответственности на предприятии. Данный метод позволяет регламентировать и оптимизировать полномочия и ответственность каждого структурного подразделения, при этом задействовав механизм мотивации персонала на достижение поставленной цели.

Литература:

1. Кляшторная О. Бюджетирование: старое понятие в новых формах. <http://www.iteam.ru/>
2. Сумин А. Современные методы и технологии бюджетного управления компанией. <http://www.iteam.ru/>
3. Зозуля В. Activity-based budgeting : видеть легко, трудно предвидеть. <http://www.iteam.ru/>
4. Адлер Ю., Щепетова С. Бюджетные системы - инструмент управления качеством. <http://www.management.com.ua>

Теоретичні підходи щодо сутності фінансового потенціалу Комарецька П.В., викладач кафедри економіки, Європейський університет

Постановка проблеми. Потреба у фінансових ресурсах – об’єктивне явище в умовах розвитку економіки, тому, що зростає потреба у поповненні обігових коштів підприємств, оновленні та модернізації основних фондів, використанні новітніх технологій і матеріалів, пошуку нових ринків збуту. Одним із головних завдань підприємницьких структур у ринковій економіці є не тільки ефективне використання, а й мобілізація фінансових ресурсів, які забезпечують необхідні фінансові умови для нормального функціонування та ведення господарської діяльності. Нестача фінансового капіталу у підприємств і використання не повною мірою усіх можливих джерел фінансування не дає їм можливості здійснювати економічний розвиток, що відбивається на загальному соціально – економічному стані країни.

Для пояснення і комплексного відображення властивостей об’єктивної реальності необхідно скористатися економічною категорією “потенціал”. Категорія “потенціал”, як виразник інтегральних властивостей об’єктів, цілком обґрунтовано посіла своє суттєве місце в різних напрямках наукового знання.

Фінансовий потенціал визначається не просто сукупністю фінансових ресурсів і можливостей підприємства, а їхньою органічною єдністю. Обсяги фінансового потенціалу відображають фінансову міць або здатність підприємства брати участь у створенні матеріальних благ і наданні послуг. При цьому глибинні тенденції функціонування й розвитку фінансового потенціалу невіддалені від критеріїв економічної

доцільності й ефективності. Саме тому виникає необхідність у визначенні поняття “фінансовий потенціал”.

Використання в науковому обігу поняття “фінансові ресурси” дає можливість точніше визначати й обґрунтовувати форми і методи впливу фінансів на хід суспільного розвитку. Відмітна риса фінансових ресурсів, як об’єктивно необхідної умови здійснення процесу відтворення на всіх його стадіях порівняно з грошовими ресурсами, полягає у відображенні ними не зміни форм власності, а фінансового результату процесу відтворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансові проблеми державних підприємств розглянуто [1, 3], зокрема в [3 с.26] визначено місце фінансових ресурсів та їх розміщення; різні види державних підприємств, що сформовані залежно від управління ними державою та залучення зовнішніх інвестицій, аналізуються напрями їхньої економічної діяльності, фінансові проблеми та шляхи їх розв’язання, розглядаються особливості оцінки ефективності діяльності державних підприємств.

Цілі статті. В статті розглянуто теоретичні підходи щодо сутності фінансового потенціалу підприємств, визначено різницю та обґрунтовано спільні риси між поняттями “фінансові ресурси” та “фінансовий потенціал”, а також висвітлено складові та структуру фінансового потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Категорія “потенціал” (від лат. “potentia” – сила) означає здатність здійснювати роботу. Загалом поняття “потенціал” розглядається у двох ракурсах:

як засоби, запаси, джерела, які є в наявності й можуть бути мобілізовані, приведені в дію, використані для досягнення певної мети, здійснення плану, вирішення певного завдання;

як можливості окремої особи, суспільства, держави в цілому у певній сфері. З наведених визначень можливо підійти до окреслення, що “потенціал” це не лише і не просто показник, який відображає стан об’єкта, а й, що особливо важливо, одночасно сутність методологічних основ багатьох реальних процесів і явищ. Таке поєднання дає можливість адекватно відобразити не лише ту чи іншу ситуацію, ті чи інші відносини, а й процеси і тенденції їхнього розвитку, а отже, ефективність функціонування економічної системи [3 с.26].

Категорія “фінансовий потенціал” це комплекс характеристик, здатних забезпечити цілісну оцінку: по – перше, фінансового стану на макро- чи мікрорівні; по – друге, факторів, умов зміни цього стану; по – третє, перспектив стійкого економічного зростання на макрорівні чи успішності фінансово – економічної діяльності на макрорівні.

Те, що і фінансові ресурси, і фінансовий потенціал – це результат функціонування економіки країни й водночас умова його продовження пояснює, чому для оцінки рівня можливостей соціально – економічного

розвитку багато хто з дослідників вважає достатнім використовувати поняття “фінансові ресурси”. Фінансові ресурси становлять лише частку фінансового потенціалу, точніше, частку спожитої частини фінансового потенціалу, і в цьому полягає взаємозв’язок між ними [4.с.31-37].

Водночас при поєднанні категорій “фінансові ресурси” і “фінансовий потенціал” між ними існують суттєві відмінності з огляду на їхню сутність, структуру та джерела. Якщо фінансові ресурси обмежуються сумою їхніх окремих видів, то фінансовий потенціал – це передумова продовження руху і його динаміки не лише за рахунок наявних ресурсів, а й невикористаних можливостей. Відтак, якщо фінансові ресурси посідають певне місце на траєкторії руху, то фінансовий потенціал – подальший напрям такого руху. Основна системотворча й водночас відмітна риса фінансового потенціалу полягає в переважанні впливу внутрішніх і зовнішніх, нереалізованих чи незатребуваних можливостей кількісних та якісних змін.

За своєю суттю фінансовий потенціал визначається не просто сукупністю фінансових ресурсів і можливостей суспільства, а їхньою органічною єдністю. Обсяги фінансового потенціалу відображають фінансову міць або здатність суспільства чи окремого суб’єкта брати участь у створенні матеріальних благ і наданні послуг. Вони характеризуються тією сукупністю засобів, джерел, запасів або фінансових можливостей, якими володіє суспільство і які можуть бути використані для реалізації конкретних цілей і завдань. При цьому глибинні тенденції функціонування й розвитку фінансового потенціалу невіддалені від критеріїв економічної доцільності й ефективності. Водночас для більш адекватного розуміння фінансового потенціалу, визначення його внутрішньої природи досить важливим є виявлення та розуміння саме поняття фінансових ресурсів. Розгляд фінансових ресурсів, із точки зору чинників, які їх формують, приводить до поняття фінансового потенціалу. Оскільки до фінансового потенціалу входять також і ресурси, котрі, за різних причин, можуть не дійти до ринку ресурсів, тому для системного визначення рівня можливостей розвитку першочергового значення набуває саме фінансовий потенціал, а його недооцінка звужує такі можливості.

Визначення фінансових ресурсів повинне достатньо визначати їх форму, джерела й призначення. Тому, фінансовими ресурсами доцільно вважати частину коштів підприємства у фондовій і нефондовій формі, яка формується у результаті розподілу виробленого продукту, залучається до діяльності підприємств з різних джерел і спрямовується на забезпечення розширеного відтворення виробництва.

Так чи інакше проблема визначення поняття “фінансовий потенціал” залишається досить актуальною в сучасній економічній науці, оскільки

потребує чіткого визначення й пояснення. Фінансовий потенціал можна розглядати з позиції мікро- та макрорівнів. На кожному рівні фінансовий потенціал включає в себе необхідні складові елементи (рис. 1).

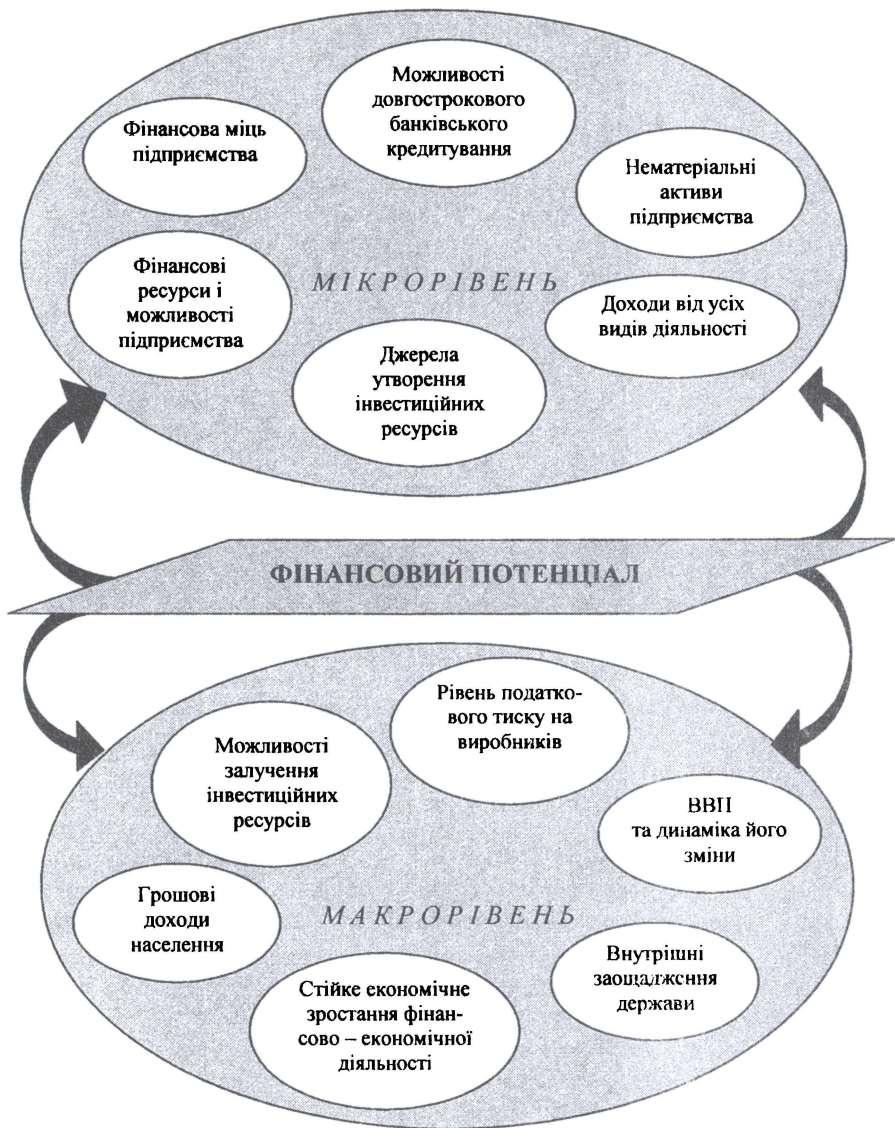

Рис. 1. Фінансовий потенціал в економічній системі.

Динамічний процес фінансових ресурсів безпосередньо зумовлює динамічний характер фінансового потенціалу. Відтак необхідно виявляти всі можливості ефективного використання фінансових ресурсів. У цілому обсяг фінансових ресурсів держави залежить від ВВП (його внутрішньої структури, динаміки складників. Ці самі показники є вирішальними і для формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку) [1 с.96-99].

Фінансовий потенціал залежатиме переважно від стану внутрішніх заощаджень. Значна частина фінансових коштів підприємств, у тому числі й фондів відшкодування, різними шляхами відтягується з виробничої сфери і спрямовується на поточне приватне споживання, накопичується на рахунках населення. Досить порівняти показники прибутку основних галузей промисловості й у цілому грошові доходи населення, доходи від підприємницької діяльності, реальну купівельну спроможність. Вони замість руху в одному напрямку нерідко мають протилежну динаміку, що дає підстави зробити висновок, що внутрішній фінансовий потенціал не втрачений і, в свою чергу, підкреслює необхідність сформувати ефективний механізм, здатний спрямувати ці кошти на потреби виробництва, запобігти їхньому перекачуванню з виробничих галузей у сферу власного споживання та спекулятивного обігу.

Таким чином, фінансовий потенціал є самостійною і визначальною категорією, при визначенні якої існує потреба чітко розмежовувати поняття “фінансові ресурси” та “фінансовий потенціал” і приділити увагу саме складу фінансового потенціалу та його джерелам.

Висновки та пропозиції подальшого розвитку. Використання категорії “фінансовий потенціал” здатне вплинути на мобілізацію джерел фінансово – економічного розвитку підприємств, виявити нові грані фінансових резервів, чітко окреслити перспективи інноваційного розвитку і головне – зробити ці перспективи реальними.

Що стосується загальнішого змісту фінансового потенціалу, то це сукупність фінансових можливостей економічної системи для фінансово – економічного розвитку в інтересах економічного прогресу країни. При цьому, кількісні і якісні зміни цих можливостей досягаються, по – перше, завдяки раціональному й оптимальному використанню фінансових ресурсів. Зважаючи, що реальні резерви на кожному етапі розвитку мають певні межі, які дуже рухливі, то виникає потреба в приділенні додаткової уваги адекватній організації, зокрема через відповідний фінансовий механізм. По – друге, як наслідок дії власне економічних процесів.

Виходячи з того, що фінансовий потенціал є відображенням взаємодії наявних ресурсів та невикористаних можливостей, які формують його єдину сутність, надзвичайно актуальною стає проблема по-

шуку рішень, пов'язаних із розробленням механізму вивільнення фінансового потенціалу. Методичний аналіз джерел розблокування фінансового потенціалу передбачає обґрунтування механізмів мобілізації та трансформації цих джерел у фінансові ресурси. Основні шляхи цього цілком виправдано вбачаються у стимулюванні відродження джерел утворення інвестиційних ресурсів на мікрорівні, зменшенні податкового тиску на виробництво, зміні політики доходів у державі з метою залучення до інноваційно-інвестиційних процесів населення як масового інвестора, відновленні довгострокового банківського кредитування тощо.

1. Пойда – Носик Н.Н., Грабарчук С.С. Фінансові ресурси підприємства // Фінанси України – 2003'1 – с.96 – 99.

2. Коробов М.Я. Фінансово – економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання. – 2002. – с. 267.

3. Опарін В.М. Фінансові ресурси: проблеми, визначення та розміщення // Вісник НБУ. – 2002 - №5. – с.26.

4. Бізюк Б.М. Потенціал підприємства: рушійні сили його формування та перетворення // Економіка і управління – 2002'3 – с. 31-37.

5. Хачатурян С.В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація // Фінанси України – 2003'4 – с. 77-81.

Економічний механізм стимулювання праці
Баластрик Л.О. к.е.н., доц. КНУ ім. Т.Шевченка,
Транченко Л.В. Європейський університет

Постановка проблеми. Інноваційний розвиток економіки потребує новітніх форм і засобів стимулювання праці. Впровадження інноваційних технологій збільшує психологічні навантаження в процесі творчої діяльності, яка потребує неперервного накопичення нових знань, навичок, ідей, досвіду персоналу з метою реалізації творчих здібностей. Усе це потребує від керівного складу підприємств застосування різноманітних економічних і морально-етичних стимулів до праці, які б підтримували зв'язок між якістю праці, з одного боку, і рівнем мотивації, з іншого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана проблема знаходиться в центрі уваги вчених і практиків, як в Україні, так і в інших країнах, бо вирішення проблем ефективності суспільного виробництва в сучасних умовах неможливе без підвищення рівня мотивації праці. Проблеми економічного стимулювання праці досліджувалися такими українськими науковцями як І.І. Тимошенко, З.І. Тимошенко, О.В. Ареф'єва, О.С. Соснін, Л.В. Мельніченко, В.Г. Сахасєв, Л.І. Воротіна, С.Ф. Покропивний, Ю.І. Палеха, Дана проблема привернула увагу